
Autorzy

3. Choroby demielinizacyjne ośrodkowego układu nerwowego

3.1. Podstawy kliniczne chorób demielinizacyjnych ośrodkowego układu nerwowego

Jan Kochanowski, Katarzyna Kępczyńska

3.1.1. Stwardnienie rozsiane

3.1.1.1. Epidemiologia

3.1.1.2. Patogeneza

3.1.1.3. Objawy kliniczne

Przebieg kliniczny

3.1.1.4. Diagnostyka

Rezonans magnetyczny

Badanie płynu mózgowo-rdzeniowego

Potencjały wywołane

3.1.1.5. Rozpoznanie

3.1.1.6. Leczenie

3.1.1.7. Diagnostyka różnicowa

3.1.2. Zapalenie nerwów wzrokowych i rdzenia kręgowego

3.1.2.1. Definicja

3.1.2.2. Epidemiologia

3.1.2.3. Obraz kliniczny

3.1.2.4. Diagnostyka

Rezonans magnetyczny mózgowia oraz rdzenia kręgowego

Przeciwciała w surowicy krwi

Inne badania diagnostyczne

Kryteria diagnostyczne

3.1.2.5. Leczenie

Postępowanie nefarmakologiczne

3.1.3. Inne choroby demielinizacyjne ośrodkowego układu nerwowego

3.1.3.1. Centralna mielinoliza mostu

Definicja

Obraz kliniczny

Diagnostyka obrazowa

Leczenie

3.1.3.2. Postępująca wieloogniskowa leukoencefalopatia

Definicja

Etiologia

Obraz kliniczny

Diagnostyka

Leczenie

3.1.3.3. Ostre rozsiane zapalenie mózgu i rdzenia kręgowego

Definicja

Etiologia

Obraz kliniczny

Diagnostyka

Leczenie

3.2. Fizjoterapia w stwardnieniu rozsianym

Beata Mielańczuk-Lubecka, Daniel Malczewski

3.2.1. „Okno możliwości”

3.2.2. Objawy stwardnienia rozsianego determinujące planowanie i przebieg terapii

3.2.3. Spastyczność

3.2.4. Chód

3.2.5. Równowaga i koordynacja

3.2.6. Zawroty głowy i zaburzenia widzenia

3.2.7. Zespół zmęczenia

3.2.8. Ból

- 3.2.9. Dyzartria
- 3.2.10. Zaburzenia połykania
- 3.2.11. Dysfunkcja pęcherza i jelit
- 3.2.12. Problemy sfery intymnej
- 3.2.13. Klinimetria
- 3.2.14. Rekomendacje dotyczące ćwiczeń lub fizjoterapii z uwzględnieniem stopnia zaawansowania choroby wg wyniku skali EDSS
- 3.2.15. Rehabilitacja zaburzeń funkcji poznawczych
- 3.2.16. Sport w stwardnieniu rozsianym
- 3.2.17. Czerwone flagi

4. Choroby zwyrodnieniowe układu nerwowego

4.1. Podstawy kliniczne chorób zwyrodnieniowych układu nerwowego

Martyna Wypych, Lidia Kiryła, Katarzyna Stopińska, Agata Wierzchowska-Ciok, Artur Sadowski, Lidia Bińkowska

4.1.1. Parkinsonizm

4.1.1.1. Choroba Parkinsona

Definicja choroby

Epidemiologia

Objawy kliniczne

Diagnostyka różnicowa

Diagnostyka laboratoryjna

Rozpoznanie

Terapia

Ocena stopnia nasilenia choroby Parkinsona

4.1.2. Inne choroby układu pozapiramidowego

4.1.2.1. Płąsawice

Choroba Huntingtona

4.1.2.2. Dystonie

Definicja

Epidemiologia

Objawy

Diagnostyka różnicowa

Terapia

4.1.2.3. Tiki

Diagnostyka różnicowa

Diagnostyka laboratoryjna

Rozpoznanie

Terapia

4.1.2.4. Drżenie samoistne

Definicja

Epidemiologia

Objawy kliniczne

Diagnostyka różnicowa

Diagnostyka laboratoryjna

Rozpoznanie

Terapia

4.1.2.5. Zespół niespokojnych nóg

Definicja

Epidemiologia

Objawy kliniczne

Diagnostyka różnicowa

Diagnostyka laboratoryjna

Rozpoznanie

Terapia

4.1.3. Choroba Alzheimera

4.1.3.1. Epidemiologia

4.1.3.2. Podłoże genetyczne

4.1.3.3. Patofizjologia

4.1.3.4. Objawy kliniczne

4.1.3.5. Diagnostyka różnicowa

4.1.3.6. Diagnostyka

4.1.3.7. Rozpoznanie

4.1.3.8. Terapia

Leczenie farmakologiczne

Leczenie pozafarmakologiczne

4.1.4. Zespoły otępienne

4.1.4.1. Otępienie czołowo-skroniowe i otępienie z ciałami

Lewy’ego

Objawy kliniczne, badania dodatkowe, różnicowanie i terapia

4.1.4.2. Otępienie naczyniopochodne

Definicja

Epidemiologia

Obraz kliniczny

Badania dodatkowe

Rozpoznanie

Leczenie

4.1.5. Stwardnienie zanikowe boczne

4.1.5.1. Epidemiologia

4.1.5.2. Objawy kliniczne

4.1.5.3. Diagnostyka różnicowa

4.1.5.4. Diagnostyka laboratoryjna

4.1.5.5. Rozpoznanie

4.1.5.6. Terapia

Leczenie farmakologiczne

Leczenie pozafarmakologiczne

4.1.5.7. Terapia logopedyczna w chorobie neuronu ruchowego

Podstawowe zasady terapii logopedycznej w stwardnieniu zanikowym bocznym

4.2. Fizjoterapia w chorobach zwyrodnieniowych układu nerwowego
Karolina Krzysztoń

4.2.1. Wprowadzenie

4.2.2. Fizjoterapia w chorobie Parkinsona

4.2.2.1. Diagnostyka i plan terapii

4.2.2.2. Możliwości terapeutyczne

 Zaopatrzenie ortopedyczne

4.2.2.3. Możliwości pomocy – grupy i stowarzyszenia
 samopomocy

4.2.3. Fizjoterapia w parkinsonizmach atypowych

4.2.4. Fizjoterapia w płasawicy Huntingtona

4.2.5. Fizjoterapia w dystoniach

4.2.6. Fizjoterapia w zespole Tourette’a

4.2.7. Fizjoterapia w drzeniu samoistnym

4.2.8. Fizjoterapia w chorobie Alzheimera i innych zespołach
otępiennych

4.2.9. Fizjoterapia w stwardnieniu zanikowym bocznym

 4.2.9.1. Ogólne zasady terapii

 4.2.9.2. Zaburzenia oddechowe

 4.2.9.3. Zmęczenie

5. Choroby obwodowego układu nerwowego i mięśni

5.1. Podstawy kliniczne chorób obwodowego układu nerwowego
i mięśni

Joanna Cegielska, Artur Sadowski

5.1.1. Zaniki mięśni pochodzenia rdzeniowego

 5.1.1.1. Rdzeniowy zanik mięśni

 Objawy kliniczne

 Terapia

5.1.1.2. Opuszkowo-rdzeniowy zanik mięśni Kennedy’ego

 Epidemiologia i patogeneza

 Objawy kliniczne

 Diagnostyka

 Diagnostyka różnicowa

 Terapia

5.1.1.3. Zespół post-polio

 Epidemiologia i patogeneza

Objawy kliniczne

Diagnostyka

Różnicowanie

Rozpoznanie

Terapia

5.1.2. Neuropatie nabyte i uwarunkowane genetycznie

5.1.2.1. Neuropatie nabyte

Epidemiologia

Objawy kliniczne

Diagnostyka różnicowa i laboratoryjna

Rozpoznanie

Postępowanie terapeutyczne

5.1.2.2. Pierwotne neuropatie immunologiczne (zapalne)

Zespół Guillaina-Barrégo

Przewlekła zapalna poliradikuloneuropatia demielinizacyjna

Wieloogniskowa neuropatia ruchowa

5.1.2.3. Neuropatie uwarunkowane genetycznie

Neuropatie kręgu CMT

5.1.3. Choroby złącza nerwowo-mięśniowego

5.1.3.1. Miastenia

Epidemiologia

Objawy kliniczne

Specyficzne problemy w miastenii

Diagnostyka różnicowa

Diagnostyka laboratoryjna

Rozpoznanie

Terapia

5.1.3.2. Inne zaburzenia transmisji nerwowo-mięśniowej

Zespół miasteniczny Lamberta-Eatona

Botulizm

5.1.4. Miopatie nabyte i uwarunkowane genetycznie

5.1.4.1. Wybrane miopatie nabyte

Zapalenia mięśni o podłożu immunologicznym

Miopatie polekowe i toksyczne

Miopatie w chorobach tarczycy

5.1.4.2. Wybrane miopatie uwarunkowane genetycznie

Dystrofie mięśniowe postępujące i miopatie wrodzone

Miopatie z defektem metabolicznym

5.1.5. Neuromiopatie związane z chorobą krytyczną

5.2. Fizjoterapia w chorobach obwodowego układu nerwowego i mięśni

Agnieszka Stępień, Joanna Ścibek, Katarzyna Bienias, Jakub Stolarski, Agata Zdrowowicz

5.2.1. Wprowadzenie

5.2.2. Fizjoterapia w wybranych grupach chorób nerwowo-mięśniowych uwarunkowanych genetycznie (SMA, dystrofiach mięśniowych, CMT)

5.2.3. Fizjoterapia w neuropatiach nabytych

5.2.3.1. Fizjoterapia w neuropatii cukrzycowej

5.2.3.2. Fizjoterapia w zespole Guillaina-Barrégo

Fizjoterapia bólu u pacjentów z zespołem Guillaina-Barrégo

5.2.4. Fizjoterapia u pacjentów z miastenią

6. Choroby napadowe układu nerwowego

6.1. Podstawy kliniczne chorób napadowych ośrodkowego układu nerwowego

Izabela Domitrz, Piotr Chądzyński, Agnieszka Korzeluch, Katarzyna Stopińska, Lidia Kiryła

6.1.1. Bóle głowy

6.1.1.1. Samoistne bóle głowy

Migrena

Ból głowy typu napięciowego

Klasterowy ból głowy

6.1.1.2. Wtórne bóle głowy (objawowe)

Szyjnopochodny ból głowy

6.1.1.3. Inne określone bóle głowy – neuralgia trójdzielną

6.1.2. Zawroty głowy

6.1.2.1. Definicja

6.1.2.2. Klasyfikacja

6.1.2.3. Objawy kliniczne i przyczyny układowych zawrotów głowy

Leczenie

6.1.2.4. Objawy i przyczyny nieukładowych zawrotów głowy

Leczenie

6.1.2.5. Różnicowanie kliniczne typów zawrotów głowy i czerwone flagi

6.1.3. Padaczka

6.1.3.1. Definicja

6.1.3.2. Epidemiologia

6.1.3.3. Objawy kliniczne

6.1.3.4. Klasyfikacja napadów padaczkowych

6.1.3.5. Diagnostyka

6.1.3.6. Rozpoznanie

6.1.3.7. Terapia

Leczenie farmakologiczne

Leczenie nefarmakologiczne

6.1.3.8. Sport a padaczka

6.2. Fizjoterapia w chorobach napadowych układu nerwowego

Beata Mielańczuk-Lubecka, Jakub Stolarski

6.2.1. Fizjoterapia w bólach głowy

6.2.1.1. Diagnostyka fizjoterapeutyczna w bólach głowy

6.2.1.2. Możliwości terapeutyczne

Terapia manualna

Terapia punktów spustowych

Neuromobilizacja nerwu trójdzielnego

Korekcja zaburzeń postawy
Terapia w migrenie przedsionkowej

Biofeedback

Relaksacja
Neurostymulacje

6.2.2. Fizjoterapia w zawrotach głowy

6.2.2.1. Diagnostyka fizjoterapeutyczna w zawrotach głowy

6.2.2.2. Fizjoterapia w zawrotach głowy

6.2.2.3. Zasady i cele rehabilitacji w zawrotach głowy
i zaburzeniach równowagi

6.2.3. Fizjoterapia w padaczce

7. Uszkodzenia układu nerwowego związane z urazami

7.1. Podstawy kliniczne uszkodzeń układu nerwowego związanych
z urazami

Anna Zduńska, Stanisław Słyk, Waldemar Koszewski

7.1.1. Urazowe uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego

7.1.1.1. Epidemiologia

7.1.1.2. Przebieg i klasyfikacja urazowych uszkodzeń mózgu

Wstrząśnienie mózgu

Stłuczenie mózgu i krwiak śródmózgowy

Krwiak podtwardówkowy

Krwiak nadtwardówkowy

7.1.1.3. Diagnostyka

7.1.1.4. Rozpoznanie

7.1.1.5. Następstwa i powikłania urazów czaszkowo-mózgowych

Napady drgawkowe i padaczka pourazowa

Zespół pourazowy

7.1.1.6. Postępowanie z chorym po urazie czaszkowo-
mózgowym

7.1.2. Wybrane urazowe uszkodzenia obwodowego układu
nerwowego i zespoły cieśni anatomicznych

7.1.2.1. Przyczyny i mechanizmy uszkodzeń oraz ich klasyfikacja

7.1.2.2. Uszkodzenia splotu ramiennego

Zespół otworu górnego klatki piersiowej

Niedowład Erba

Niedowład Klumpke

7.1.2.3. Uszkodzenia nerwów obwodowych kończyny górnej

Uszkodzenie nerwu pachowego

Uszkodzenia nerwu promieniowego

Uwięźnięcie nerwu międzykostnego tylnego

Uszkodzenia nerwu pośrodkowego

Uszkodzenia nerwu łokciowego

7.1.2.4. Wybrane uszkodzenia nerwów obwodowych kończyny dolnej

Uszkodzenie nerwu udowego

Zespół nerwu skórno-bocznego uda

Uszkodzenia nerwu kulszowego

Uszkodzenia nerwu piszczelowego

Uszkodzenie nerwu strzałkowego wspólnego

7.1.2.5. Diagnostyka uszkodzeń obwodowego układu nerwowego

7.1.2.6. Leczenie uszkodzeń obwodowego układu nerwowego

7.2. Fizjoterapia w uszkodzeniach układu nerwowego związanych z urazami

Beata Mielańczuk-Lubecka, Krzysztof Głowacki, Sebastian Wójtowicz

7.2.1. Fizjoterapia pacjentów po urazach czaszkowo-mózgowych

7.2.2. Fizjoterapia pacjentów po wstrząśnieniu lub łagodnym urazowym uszkodzeniu mózgu

7.2.3. Fizjoterapia w zespołach cieśni

7.2.3.1. Wstęp

7.2.3.2. Badanie fizjoterapeutyczne obwodowego układu nerwowego

Badanie czucia powierzchownego i głębokiego

Ocena objawów bólowych

Badanie mięśni wskaźnikowych i odruchów

Badanie palpacyjne

Testy specyficzne

Badanie neuromechaniki nerwów obwodowych

7.2.3.3. Neuromobilizacje jako technika terapeutyczna przy uszkodzeniu obwodowego układu nerwowego

7.2.3.4. Zastosowanie terapii manualnej i masażu w terapii pacjentów z uszkodzeniami obwodowego układu nerwowego

Kinezyterapia w uszkodzeniach obwodowego układu nerwowego

Fizykoterapia w uszkodzeniach nerwów obwodowych

8. Nowotwory ośrodkowego układu nerwowego

8.1. Podstawy kliniczne nowotworów ośrodkowego układu nerwowego

Waldemar Koszewski

8.1.1. Odrębności nowotworów ośrodkowego układu nerwowego

8.1.1.1. Uwarunkowania anatomiczne chirurgii nowotworów ośrodkowego układu nerwowego

8.1.1.2. Miejsce leczenia chirurgicznego w terapii nowotworów ośrodkowego układu nerwowego

8.1.2. Objawy kliniczne guzów nowotworowych ośrodkowego układu nerwowego

8.1.2.1. Objawy wczesne

8.1.2.2. Objawy późne

8.1.3. Diagnostyka nowotworów ośrodkowego układu nerwowego

8.1.3.1. Ocena stopnia złośliwości nowotworów ośrodkowego układu nerwowego

8.1.3.2. Klasyfikacja nowotworów ośrodkowego układu nerwowego (klasyfikacja WHO 2021)

Nowotwory wywodzące się z samej tkanki nerwowej – neuroepitelium

Nowotwory wywodzące się z opon

Guzy wywodzące się z (osłonek) nerwów

Przerzuty nowotworowe do ośrodkowego układu nerwowego

8.1.4. Terapia nowotworów ośrodkowego układu nerwowego

8.1.4.1. Specyfika chirurgii nowotworów ośrodkowego układu nerwowego

8.1.4.2. Uzupełniające i alternatywne metody leczenia w neuroonkologii

Chemioterapia

Radioterapia (teleradioterapia)

Radiochirurgia

8.2. Rehabilitacja pacjentów z guzami układu nerwowego

Krzysztof Głowacki

8.2.1. Badanie funkcjonalne

8.2.2. Skutki uboczne leczenia

8.2.3. Środki fizjoterapii

8.2.4. Grupy wsparcia i organizacje pomocowe

9. Zespoły korzeniowe oraz wybrane choroby kręgosłupa i rdzenia kręgowego

9.1. Podstawy kliniczne zespołów korzeniowych oraz wybranych chorób kręgosłupa i rdzenia kręgowego

Martyna Wypych, Waldemar Koszewski, Anna Zduńska, Anna Puczyńska

9.1.1. Zespoły korzeniowe

9.1.1.1. Epidemiologia

9.1.1.2. Patogeneza zespołów korzeniowych

9.1.1.3. Objawy kliniczne – ogólne i szczegółowe

Objawy korzeniowe z odcinka L–S kręgosłupa

Objawy korzeniowe z odcinka szyjnego kręgosłupa

Objawy korzeniowe z piersiowego odcinka kręgosłupa

9.1.1.4. Diagnostyka różnicowa

9.1.1.5. Rozpoznanie – podstawy

- 9.1.1.6. Badania dodatkowe
- 9.1.1.7. Terapia zespołów korzeniowych
 - Leczenie zachowawcze
 - Leczenie zabiegowe w zespołach korzeniowych – aspekt podstawowy
 - Leczenie dyskopatii
- 9.1.1.8. Leczenie zabiegowe w zespołach korzeniowych – sposoby i techniki operacyjne
 - Rozwój nowych technik terapeutycznych – próby odtwórczego leczenia dyskopatii
 - Dodatkowe techniki operacyjne – implant, artrodeza, artroplastyka
- 9.1.2. Inne przyczyny i postaci bólów kręgosłupa i ich leczenie
- 9.1.3. Mielopatia szyjna zwyrodnieniowa
 - 9.1.3.1. Epidemiologia i patogeneza
 - 9.1.3.2. Objawy kliniczne
 - 9.1.3.3. Diagnostyka
 - 9.1.3.4. Rozpoznanie
 - 9.1.3.5. Różnicowanie
 - 9.1.3.6. Terapia
- 9.1.4. Jamistość rdzenia kręgowego i opuszki
 - 9.1.4.1. Epidemiologia i patogeneza
 - 9.1.4.2. Objawy kliniczne
 - 9.1.4.3. Diagnostyka
 - 9.1.4.4. Różnicowanie
 - 9.1.4.5. Rozpoznanie
 - 9.1.4.6. Terapia
- 9.1.5. Zespół Arnolda-Chiariego
 - 9.1.5.1. Epidemiologia i patogeneza
 - 9.1.5.2. Objawy kliniczne
 - 9.1.5.3. Diagnostyka
 - 9.1.5.4. Rozpoznanie

- 9.1.5.5. Terapia
- 9.1.6. Zwyródnienie sznurowe rdzenia kręgowego
 - 9.1.6.1. Epidemiologia
 - 9.1.6.2. Przyczyny niedoboru witaminy B₁₂
 - Charakter, lokalizacja i etapy uszkodzenia układu nerwowego
 - 9.1.6.3. Konsekwencje kliniczne niedoboru witaminy B₁₂
 - Objawy internistyczne
 - Objawy neurologiczne (ryc. 9.4)
 - 9.1.6.4. Diagnostyka laboratoryjna
 - 9.1.6.5. Rozpoznanie
 - 9.1.6.6. Terapia
 - Leczenie farmakologiczne
 - Leczenie pozafarmakologiczne i planowanie fizjoterapii
- 9.2. Fizjoterapia w zespołach korzeniowych oraz wybranych chorobach rdzenia kręgowego
Sebastian Wójtowicz, Krzysztof Głowacki
 - 9.2.1. Fizjoterapia w zespołach korzeniowych kręgosłupa
 - 9.2.1.1. Diagnostyka funkcjonalna pacjentów z zespołem korzeniowym kręgosłupa
 - Badanie podmiotowe
 - Badanie przedmiotowe
 - 9.2.1.2. Postępowanie fizjoterapeutyczne
 - Rekomendacje dotyczące postępowania fizjoterapeutycznego u pacjentów z radikulopatią szyjną i lędźwiową
 - 9.2.2. Fizjoterapia w mielopatii szyjnej
 - 9.2.2.1. Badanie funkcjonalne
 - 9.2.2.2. Fizjoterapia pacjenta z mielopatią szyjną
 - 9.2.2.3. Grupy wsparcia i źródła informacji
 - 9.2.3. Fizjoterapia w jamistości rdzenia
 - 9.2.3.1. Badanie funkcjonalne
 - 9.2.3.2. Fizjoterapia pacjenta z jamistością rdzenia
 - 9.2.4. Fizjoterapia w zwyrodnieniu sznurowym rdzenia

9.2.4.1. Badanie funkcjonalne

9.2.4.2. Fizjoterapia pacjenta ze zwyrodnieniem sznurowym
rdzenia

Przypisy